

FIT ME! Pilottialueraportti: Matkailuliikkumista Saaristossa

Toimenpiteet Saariston pilottialueella - yhteenveto raportista
Matkailuliikkumisen tulevaisuus ja kehittäminen (Lusikka,
Hakkarainen & Vestinen (toim.) 2025)

Lisätietoja: Toni Lusikka, toni.lusikka@vtt.fi ja Maria Hakkarainen,
maria.hakkarainen@ulapland.fi

Sisältö

1 Johdanto	3
2 Matkailuliikkumisen tilannekuva	4
3 Hanketoimenpiteet Saariston pilottialueella	6
3.1 Vesiliikenteenkäyttötapaus	6
Vesiliikenne osaksi matkaketjuja – Case Utö	6
Vesiliikennepalveluiden markkina- ja ostoalusta: Bout	7
3.2 Saariston asiakasprofiilit	9
3.3 Saariston kesäkisa: Saariston seikkailijat	12
Lähteet	13
Lopuksi	14

1 Johdanto

Saaristoalueen matkailuliikkumisen erityispiirteenä korostuu saariston kokonaissaavutettavuus ja vesiliikenteen merkitys osana matkaketjuja. Turun seudun ja Saariston alueen yhtenä keskeisenä tavoitteena FIT ME! -hankkeessa oli yhteisen saavutettavuuden edesauttaminen kuntarajojen yli. Tähän pilottialueraporttiin on koottu hankkeen saariston aluetta käsittelevät tutkimustulokset ja toimenpiteet yhteenvedonä hankkeen tulokset (Lusikka, ym. 2025). Alueen piloteilla ja kokeiluilla haluttiin vahvistaa alueen matkailu- ja liikumispalveluita sekä tuodaan esiin saariston reitti- ja aikataulutietoja digitaalisessa muodossa. Kokeiluilla sekä tutkimus- ja kehitystyöllä pyrittiin tuomaan yhteen alueen yritykset ja toimijat innovoimaan ja kehittämään matkailijoita helpottavia ratkaisuja.

Saariston pilottialueen yhteistyöryhmässä alueellisia toimijoita edusti Turun alueelta Visit Turku Archipelago ja saaristoalueelta Kemiönsaaren kunta, Paraisten kaupunki ja Naantalin Matkailu Oy. Saariston alueen yhteistyön pääveturi oli hankkeen alkaessa Turku Business Region. Turun kaupungin matkailun aluetoimintojen uudelleen järjestelyjen seurauksena Turku Business Region vaihtui hankekonsortiossa Visit Turku Archipelagoksi. Yrityksistä yhteiskehitystyössä ja kokeilussa mukana olivat Bout, Matkahuolto, iQ Payments ja Zoneatlas.

Saariston alueella FIT ME! -hanke toimi tiiviissä yhteistyössä *Vihreät Matkaketjut* -hankkeen kanssa Co-creation vaiheessa ja yhteistyötä oli suunniteltu jatkettavan Co-Innovation vaiheessa, mutta Co-Innovation-hankkeen käynnistyminen ajoittui mm. koronapandemian vuoksi ennakoitua myöhemmäksi, jonka vuoksi Vihreät Matkaketjut -hanke päättyi samoihin aikoihin FIT ME! -hankkeen alkaessa. Vihreät Matkaketjut -hankkeessa kehitettiin Varsinais-Suomen liikennepalveluiden toimivuutta ja digitaalista saavutettavuutta sekä toimijoiden yhteistyötä. Hankkeen pilottireitit (Pieni Rengastie, Lentoasema - Utö ja Lentoasema - Uusikaupunki) palvelevat pääasiassa matkailuliikennettä. Vihreät Matkaketjut -hanke toteutti useita kokeiluita, joista keskeisimmin FIT ME! -hankkeen tavoitteisiin liittyi reittioppaiden kehitystyö. Kyseisessä kokeilussa Vihreät Matkaketjut -hanke toimeksiantoi yhteysalus- ja laivaliikenteen digitointityön, jossa olemassa olevaa vesiliikennettä vietiin kesällä 2021 Matkahuollon valtakunnalliseen reittioppaaseen. Tämä mahdollisti matkailullisten saaristoyhteyksien näkymisen digitaalisessa reittioppaassa aikataulu- ja laituritietoineen. Näin esimerkiksi Helsinki – Utö välillä matkailija sai matkaketjuehdotuksen sisältäen alkumatkalle juna- tai bussivuoron ja loppumatkalle joko ilmaisen yhteysalus Baldurin tai maksullisen Utö Expressin merimatkalle. Myös matkaliput markkinaehtoiseen liikenteeseen pystyi ostamaan Matkahuollon Reitit ja liput -sovelluksesta. (Tuominen 2021).

FIT ME! -hankkeen tavoitteet saaristoliikenteen kehittämisen osalta pohjautuivatkin pitkälti Vihreät Matkaketjut -hankkeen tuloksiin ja hankkeen myötä vaikutuksella käytyihin keskusteluihin aluetoimijoiden kanssa. Saariston alueen tarpeiden ja kehityshaasteiden ohjaamana rakennettiin yksi hankkeen yhteiskehittämisen käyttötapausista: vesiliikennekäyttötapaus (luku 3.1). Käyttötapausten kehitysidea oli yhdistää vesi- ja maaliikenne matkaketjuksi ja tuoda samaan digitaaliseen palveluun myös matkaan liittyvät matkailupalvelut. Käyttötapausten pohjaksi hankkeessa laadittiin saariston kansainvälisen asiakkaan asiakasprofiilit (luku 3.2) Tämän yhteisen käyttötapausten lisäksi myös yrityksillä oli omia tutkimus- ja kokeilutavoitteita saaristossa.

Boutin tavoitteena oli kokeilla omaa palvelualustansa uudella toimintamallilla saariston pilottialueella. Kokeilun tarkoitus oli tuoda alueen venekyytejä, kuten venetakseja, näkyväksi ja digitaalisesti saavutettavaksi. Ensimmäinen kokeilu toteutui kesällä 2022 Kemiönsaaren alueella, jossa Boutin palveluun liittyi venetaksiryitys ja asiakkaille tarjottiin ennaltamääräteltyjä nouto- ja jättöpisteitä, joiden välillä venekyytejä pystyi tilaamaan sovelluksella.

Hankkeeseen noin puoli välissä liittynyt Zoneatlas suunnitteli myös omaa kokeilua saaristoalueelle. Kokeilun tarkoitus oli kokeilla interaktiivista karttaa ja älykästä opastusta eri matkapalveluiden välille. Hankkeen edetessä kyseinen kokeilu linkittyi vahvasti yhteishankkeen käyttötapaukseen ”Rikastettu matkaketju” ja tutkimushankkeessa tehdyn ”Rikastettu reittiopas” kokeiluun. Tästä johtuen kokeilua suunnattiinkin siten, että integroitaisiin Zoneatlaksen paikkatietosisältöä Rikastettu reittiopas -toteutuksen kanssa. Kehitysidea oli käyttää rikastetun reittioppaan tarjoamina pysähdyspaikkoina matkailullisesti mielenkiintoisia usean pisteen matkakohteita. Integraatio toteutettiin loppukeväästä 2024, mutta hankkeen päättymisen vuoksi kokeilua ei pystytty enää toteuttamaan laajemmin.

2 Matkailuliikkumisen tilannekuva

Turun seudun ja Saariston alueen yhtenä keskeisenä tavoitteena on yhteisen saavutettavuuden edesauttaminen kuntarajojen yli. Saaristoalueen matkailuliikkumisen erityispiirteenä korostuu saariston kokonaissaavutettavuus ja vesiliikenteen merkitys osana matkaketjuja. Saaristoliikenteen osalta yhteysalusten, maantielauttojen ja yksityistielossien toimivuus on ratkaisevan tärkeää (MMM 2020). Saariston liikenne- ja kuljetuspalvelut perustuvat saaristolakiin (Laki saariston kehityksen edistämisestä 494/1981), jonka mukaan valtion tulee pyrkiä huolehtimaan vakinaisen väestön asumisen, toimeentulon ja välttämättömän asioinnin kannalta tarpeellisten liikenne- ja kuljetuspalveluiden toteutumisesta, ja siitä että nämä palvelut ovat mahdollisimman joustavat ja ilmaiset tai hinnaltaan kohtuulliset. Haasteen vesiliikenteen osalta tuokin se, että yhteysalusliikenne ei ole kestävällä pohjalla, koska tuotantokustannus on kuljetussuoritteiden määrään nähden korkea ja markkinaehtoista saaristoliikennettä on tarjolla vain vähän. Ratkaisuna haasteeseen esimerkiksi Pääministeri Sipilän hallitus pyrki kehittämään saariston liikennepalveluja muuttamalla saariston yhteysalusliikennettä maksulliseksi, joka säädösvalmistelun perusteluiden mukaan mahdollistaisi markkinaehtoisen liikenteen, uudenlaisen yrittäjyyden ja suotuisan toimintaympäristön digitaalisille hankkeille (LVM 2016, YLE 2017). Saaristoliikenteen maksullisuus kuitenkin tyrmättiin lausuntokierroksella usein perustein (YLE 2017) ja kokeiluhanke keskeytettiin 13.2.2017 (Valtioneuvosto 2017).

Hallinnollisesta näkökulmasta saariston matkailuliikkuminen on monimutkainen kokonaisuus (Taulukko 1). Jo mainitun saaristolain (494/1981) toteuttamisesta vastaa Maa- ja metsätalousministeriö. Lain mukaan puolestaan valtioneuvosto asettaa saariston kehityksen edistämistä koskevien toimenpiteiden valmistelua ja niiden vaikutusten seurantaa varten saaristoasiain neuvottelukunnan (SANK), joka toimii valtioneuvosten kanslian yhteydessä. Neuvottelukunta osallistuu saaristoalueiden kehittämiseen yhdessä maakuntien, kuntien, valtion viranomaisten ja muiden osapuolten kanssa (MMM 2024). Työ- ja elinkeinoministeriö puolestaan vastaa matkailun toimialatehtävistä ja ohjaa esimerkiksi ELY-keskuksia, joiden tehtäviin kuuluu mm. matkailun, saaristoliikenteen ja alueellisen liikenteen vastuita. Koska ELY-keskusten tehtävät jakautuvat useiden hallinnonalojen ja ministeriöiden vastuulle, ELY-keskusten ohjausta varten on perustettu ELY-keskusten johtoryhmä, joka koostuu ohjaavien ministeriöiden kansliapäälliköistä ja ELY-keskusten ylijohtajien edustajasta sekä määrättyistä asiantuntijajäsenistä (hallinnonalojen johtajat ja virastopäälliköt) (TEM 2024).

Liikenteen hallinnonalan vastuut kuuluvat Liikenne- ja viestintäministeriölle, jonka ohjaukseen kuuluu Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Väylävirasto, Ilmatieteenlaitos ja Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic Oy sekä muita valtionyhtiöitä viestintään ja liikenteeseen liittyen. Liikenteen hallinnonalan tehtävät linkittyvät vahvasti muiden hallinnonalojen vastuisiin. Esimerkiksi varsinaisesta maantielauttaliikenteen ja yhteysalusliikenteen järjestämisestä sekä laitureiden ja lauttarantarakenteiden kunnossapidosta vastaa Varsinais-Suomen ELY-keskus koko Suomen osalta (ELY-keskus 2024a). ELY-keskukset toimivat näissä tehtävissä Väyläviraston ohjaamina (ELY-keskus 2024b). Maantielauttaliikenteen aikataulut ja häiriötiedot

puolestaan esitetään Liikenteenohjausyhtiö Fintrafficin Liikennetilannepalvelussa ja palveluntuottajien omista kanavissa (ELY-keskus 2024c). Toisaalta ELY-keskukset huolehtivat osaltaan julkisen henkilöliikenteen palveluiden saatavuudesta, toimivuudesta ja sujuvuudesta perustuen EU:n asetuksiin rautateiden ja maanteiden julkisista henkilöliikennepalveluista sekä lakiin liikenteen palveluista (ELY-keskus 2024d). Näitä tehtäviä ELY-keskus hoitaa Liikenne- ja viestintäviraston osoittamien määrärahojen puitteissa (Laki liikenteen palveluista 24.5.2017/320). Julkisia henkilöliikenteen palveluita saaristoalueilla hoitaa myös kunnalliset ja seudulliset toimivaltaiset viranomaiset (esim. Föli-liikenne: Turun kaupunki Kaarinan, Liedon, Naantalin, Paimion ja Raision kaupunkien, Ruskon kunnan ja Turun kaupungin muodostamalla alueella) (Laki liikenteen palveluista 24.5.2017/320). Näiden lisäksi strategiseen suunnitteluun ja hankerahoitukseen osallistuu myös maakuntaliitot.

Taulukko 1. Matkailuliikkumisen alueelliset toimijat Saariston pilottialueella

SAARISTO	MATKAILU	LIIKENNE
Toimijakategoria	Alueelliset toimijat ja hallinnolliset työvälineet	
Ministeriöt		MMM: Saaristoasiain neuvottelukunta (SANK), saariston saavutettavuus
Maakuntaliitto Strateginen suunnittelu ja hankerahoitus	Varsinais-Suomen liitto: Maakuntakaava, Varsinais-Suomen matkailuelinkeinon kehittämisen tiekartta vuosille 2021–2027, Liikennejärjestelmätyö	Varsinais-Suomen liitto: Maakuntakaava, Varsinais-Suomen matkailuelinkeinon kehittämisen tiekartta vuosille 2021–2027, Liikennejärjestelmätyö
ELY-keskus	Varsinais-Suomen ELY-keskus: kehitysrahoitus ja yritystuet	Varsinais-Suomen ELY-keskus: Tuettu joukkoliikenne (Seutu+-liikenne), maantielautta- ja yhteysalusliikenne koko Suomen osalta (ml. laitureiden ja lauttarantarakenteiden kunnossapito), kehitysrahoitus ja yritystuet
Kunnat	Turku, Kemiönsaari, Parainen, Naantali (Kustavi ja saaristo-osakunnat Kaarina, Naantali, Salo Taivassalo ja Uusikaupunki)	Turku, Kemiönsaari, Parainen, Naantali (Kustavi ja saaristo-osakunnat Kaarina, Naantali, Salo Taivassalo ja Uusikaupunki): Föli-paikallisliikenne, koulukuljetukset, palveluliikenne,
Hyvinvointialueet		Varha: palvelu ja sotekuljetukset
DMO / Visit organisaatiot	Visit Turku Archipelago, Visit Parainen, Visit Naantali, Visit Turku, Visit Kemiönsaari	
Yhdistykset ja kehitysyhtiöt	Varsinais-Suomen matkailu- ja ravintolayrittäjät ry, opasyhdistykset	
Metsähallitus	Saaristomeren kansallispuisto ja luontokeskukset, saavutettavuushankkeet	Saavutettavuushankkeet
Kansalliset liikkumisen palveluiden toimijat	Finferries, VR, Finnair, Finavia, Matkahuolto, Liikennöitsijäyhdistykset	Finferries, VR, Finnair, Finavia, Matkahuolto, Liikennöitsijäyhdistykset
Alueelliset liikkumisen palvelut:	LS-Liikennelinjat, Tilausajoliikenne, taksit ja venetaksit, matkailutuotteisiin kuuluvat liikkumisen palvelut	LS-Liikennelinjat, Tilausajoliikenne, taksit ja venetaksit, matkailutuotteisiin kuuluvat liikkumisen palvelut
Liikennekeskukset	Turun lentoasema, Turun ja Kupittaaan juna-asemat, Turun satama, Helsinki-Vantaa lentoasema	Turun lentoasema, Turun ja Kupittaaan juna-asemat, Turun satama, Helsinki-Vantaa lentoasema
Puolustusvoimat ja Rajavartiosto	Rajavartiosto, Merivartiosto, käyntikohteet esim. Örö,	Rajavartiosto, Merivartiosto

Saariston alueella oman lisänsä kokonaisuuden hallintaan tuo myös alueella sijaitsevien matkailun kohdehallintaorganisaatioiden moninaisuus. Kuntien ja kaupunkien (Turku, Naantali, Parainen ja Kemönsaari) alueorganisaatioiden lisäksi alueelta löytyy useita yksittäisten kohteiden ylläpitämiä sivustoja (Visit Öro, Visit Utö), jotka käyttävät Visit-sanaa osana nimeään.

3 Hanketoimenpiteet Saariston pilottialueella

Taulukko 2. Yhteiskehittämisen temaattiset työpajat Saariston alueella.

TAVOITE	TAPAHTUMA / TOIMENPIDE	SISÄLTÖ	AIKA
Vesiliikenne-käyttötapaus	Kehittäjätiimin tapaaminen, Turku	Saariston matkailuliikkumisen käyttäjäprofiilit, asiakaskokemus ja palvelupolku	6.5.2022
	Saariston kesäkisa, Saariston seikkalijat: suunnittelu ja toteutus	Saariston alueen julkisen liikenteen saavutettavuushaasteen asiantuntijamäärittely	1.2.23 3.4.23 24.4.23 8.5.23
Rikastettu reittiopas	Rikastettu matkaketju -työpaja, Turku	Kokeilun suunnittelu, ratkaisun potentiaali ja soveltuvuus alueen tarpeisiin	24.1.2023

3.1 Vesiliikenteenkäyttötapaus

Vesiliikenne osaksi matkaketjuja – Case Utö

Vesiliikenne osaksi matkaketjuja -käyttötapaus pohjautuu pitkälti Turun seudulla tunnistettuihin haasteisiin saaristomatkailuun liittyen. Syntyneen käyttötapausten pääideana oli rakentaa digitaalinen ratkaisu, joka yhdistäisi vesi- ja maaliikenteen yhdeksi matkaketjuksi. Lisäksi kyseisen ratkaisun toivottiin esittävän myös matkailupalveluita osana matkaketjua, minkä vuoksi käyttötapaus on hyvin läheistä sukua hankkeen tulosraportissa esitellylle Rikastetun matkaketjun käyttötapauskelle. Käyttötapaus suunniteltiin Utön saareen kohdistuvaa matkailua varten, koska saareen suuntautuvassa liikenteessä oli jo otettu edistysaskeleita tuomalla kaupallisen Utö Express -aluksen liput Matkahuollon verkkokauppaan ja Reitit ja Liput -mobiilisovellukseen myyntiin. Käyttötapausten ja jo tehdyn työn pohjalta vesiliikenteen näkyvyyttä digitaalisissa reittioppaissa ja lipun myyntipalveluissa voitaisiin laajentaa ja tarjota matkailijalle koko saariston kattavia matkaketjuja ilman omaa autoa. Pidemmän tähtäimen tavoitteena matkaketjuihin voitaisiin tuoda myös kutsuliikennepohjaisia vesiliikennepalveluita kuten vesitakseja ja dynaamista lauttaliikennettä.

Merkittävimmät haasteet käyttötapausten ratkaisemiseksi tunnistettiin liittyvän poikkeustilanteisiin, sillä vesiliikenteen matkaketjun rikkoutuessa (esimerkiksi myrsky merellä), korvaavia vaihtoehtoja ei usein ole tai niitä on hyvin rajallisesti. Reaaliaikatieto ja ennusteet liikenteen toimivuudesta ovatkin ratkaisevassa asemassa matkustajan turvallisuuden tunteen kannalta. Varsinaisen ratkaisuehdotuksen osalta haasteeksi tunnistettiin puutteellinen data vesiliikenteen palveluista ja vanhat/puuttuvat digitaaliset järjestelmät, joita ei pystytä integroimaan kustannustehokkaasti uusiin kanaviin. Myös toimintamalleihin ja lainsäädännön asettamiin rajoitteisiin liittyy haasteita, joita avataan edellä kuvattaessa matkailuliikkumisen hallinnollista tilannekuvaa. Koska vesiliikenteen palvelut saaristossa on tarkoitettu lähtökohtaisesti alueen asukkaille,

tulisi digitaalisen ratkaisun myös pyrkiä huomioimaan saariston asukkaiden tarpeet ja esimerkiksi etuajo-oikeudet muihin matkustajiin verrattuna. Tämä puolestaan aiheuttaa matkailijoille haasteita matkan suunnitteluun, mikäli esimerkiksi haluttua paikkaa lautassa ei pystytä takaamaan edes samalle vuorokaudelle.

Taulukko 3. Käyttötapausten kuvaus: Vesiliikenne osaksi matkaketjuja.

<p>Kuvaus: Mitä ja missä?</p> <ul style="list-style-type: none"> Vesi- ja maaliikenteen yhdistäminen matkaketjuksi + matkailupalvelut digitaalisessa muodossa Turun saaristo, Utö Utö Havshotel, Utö Express 	<p>Toimijat ja motiivit: Kuka ja miksi?</p> <ul style="list-style-type: none"> Saaristomatkailun vetovoiman lisääminen myös niille, joilla ei ole omaa autoa/venettä Palvelun tarjoajat voivat tehdä palvelunsa saavutettavaksi ja näkyväksi Matkaketjujen toimivuus eri kulkumuotojen välillä Toimijat: paikalliset matkailu- ja liikennepalvelun tarjoajat, vesi-, maa- ja lentoliikennepalveluiden tarjoajat (ml. taksi, raide), matkailijat, 	<p>Alkutilanne: Mitä täytyy olla valmiina jotta voi toteuttaa haluttu tilanne?</p> <ul style="list-style-type: none"> Data: liikkuvuus, matkaketjut, palvelut Fyysiset yhteydet ja palvelut Digitaaliset palvelut 	<p>Triggeri: Mikä laittaa tapahtumaketjun liikkeelle?</p> <ul style="list-style-type: none"> Kuulee Utöstä (esim. SoMe) ja halua mennä (dreaming vaihe)
<p>Lopputulema: Mikä on haluttu loppukokemus tapahtumalle?</p> <ul style="list-style-type: none"> Vierailu menee sujuvasti (saa palvelut, jotka on halunnut), palvelutarjoaman onnistunut hyödyntäminen, kokemus on hieno, liikkuminen sujuvaa kohteeseen ja takaisin sekä kohteessa (ei yllättäviä menoja, jää ilman majoitusta tms.), palveluntarjoajan näkökulmasta: asiakastyytyväisyys hyvä -> suosittelee palveluita muille 	<p>Tehtävän kulku</p> <ol style="list-style-type: none"> Hakee tietoa potentiaalista matkakohteista Valitsee Utön kohteeksi Hakee tietoa alueen palveluista, kulttuurista ym. Varaukset ja maksut (min. majoitus, matkaketju kohteeseen) Suunnittelu ja mahdolliset palveluvaraukset / lisäpalvelut Matkustaminen kohteeseen Majoitus (check-in) Oleskelu kohteessa Kotiinpaluu Kokemusten muistelu ja jakaminen 	<p>Poikkeustilanteet</p> <ul style="list-style-type: none"> Vesiliikenteen häiriöt Maaliikenteen häiriöt Lentoliikenteen häiriöt 	<p>Miten selvittää poikkeustilanteista?</p> <ul style="list-style-type: none"> Matkaketjun rikkoutuminen -> korvaava kuljetus, majoitus tms. Reaaliaikatieto

Vesiliikennepalveluiden markkina- ja ostoalusta: Bout

PALVELUKONSEPTI

Bout on yritys, joka tarjoaa markkinapaikan venekyydeille ja merellisille elämyksille. Palvelu mahdollistaa venekyydit yhden luukun periaatteella sisältäen tiedot vesiliikenteen palveluiden tarjonnasta, niiden varaamisen ja maksamisen. Palvelu toimii Suomessa usealla eri alueella, Ruotsissa Tukholmassa, ja lisäksi palvelu on otettu käyttöön Pariisissa Olympialaisia varten. FIT ME! -hankkeessa Bout on kokeillut palvelua Kemiönsaaren alueella.

Palvelun tavoitteena on tuoda vesiliikenteen palvelut nykyaikaan ja helposti asiakkaan saataville. Palvelussa on ennalta määritellyt nouto- ja jättöpisteet, joiden välillä asiakkaat voivat tilata venekyytejä sovelluksella. Tilausmahdollisuus on myös verkkosivuilta. Boutin sovelluksen alusta on automatisoitu, ja se toimii Uberin tapaan. Asiakkaalle ja kuljettajalle tarjotaan myös keskustelumahdollisuus. Sovelluksesta näkee, ketkä tarjoavat esteetöntä venekyytiä. Kohde voi asettaa haasteita esteettömälle liikkumiselle, sillä kaikilla saarilla ei ole laituria. Palveluun kehitetään paikkatietoutta kohteista, jolloin kävisi ilmi onko saari esimerkiksi luonnonvarainen.

Yhden luukun periaatteella tarjottavat palvelut vastaavat alan haasteeseen palveluiden heikosta löydettävyydestä. Tieto on usein pirstaleista ja puutteellista, jolloin palvelun löytäminen ja tilaaminen on haastavaa. Yksittäisten yrittäjien resurssit ovat usein vähäiset panostaa palveluidensa näkyvyyteen, ja Bout toimii lisämyyntikanavana palveluntarjoajille. Bout tarjoaa myös hallinnointityökaluja samassa järjestelmässä kaluston, miehittämisen ja päivittäisen toiminnan helpottamiseen ja hallintaan.

ASIAKASRYHMÄT

Nykyisellään suurin osa asiakkaista on suomalaisia kesämökkiläisiä ja lomamatkailijoita. Ulkomaalaisia asiakkaita on vielä vähän, ja he nähdään erittäin potentiaalisena kohderyhmänä. Tällä hetkellä valtaosa ulkomaisista asiakkaista on Airbnb -vierailijoita, jotka ovat kuulleet palvelusta majoitusta tarjoavalta taholta. Tavoiteltu käyttäjäryhmä palvelulle on ensisijaisesti nuorehkot matkailevat aikuiset. Matkustajina ovat niin yksin matkailijat, perheet kuin kaveriporukat sekä isommat ryhmät, kuten hääseurueet. Yksityisten asiakkaiden lisäksi on myös yritysasiakkaita (esim. virkistyspäivät). Myös paikalliset käyttävät palvelua, kun haluavat esimerkiksi joustoa aikataulujen suhteen.

LIIKETOIMINTAMALLI

Boutin liiketoimintamalli perustuu välitettyjen kyytien ja palveluiden komissioon. Osa kunnista on tukenut palvelua pienentäen vesiliikenneyrittäjien komissiota. Yhteistyötä tehdään eri liikennealan toimijoiden kanssa. Bout käy kahdenkeskiset neuvottelut kaikkien palvelun sidosryhmien kanssa. A:sta B:hen kuljetusten osalta kyytejä ehdotetaan palveluntarjoajille tuotekorteilla (ajankohta, reitti, asiakasmäärä, hinta perustuen alueen keskiarvoon), jos kyytiä ei ota vastaa, ehdotetaan sitä toiselle. Asiakkaalle pyritään vahvistamaan kyyti mahdollisimman pian. Kyytien hinnoittelualgoritmi huomioi kalustoluokat, jolloin hinta myös vaihtelee erikokoisten alusten välillä. Palveluntarjoaja hinnoittelee itse tuotteistetut palvelut, esim. kiertoajelu opastuksella.

VAIKUTUKSET

Boutin palvelun potentiaalisia vaikutuksia on esitetty taulukossa 4. Palvelulla on muun muassa merkittäviä mahdollisuuksia parantaa kohteiden saavutettavuutta, tehostaa ja kasvattaa palveluntarjoajien toimintaa sekä parantaa asiakkaiden matkakokemusta ja helpottaa venekyytien tilaamista.

Taulukko 4. Boutin palvelun potentiaaliset vaikutukset asiakkaille, yrityksille ja yhteiskunnalle.

Taso	KPI	Vaikutus
Asiakas	Koettu kuljetusten/kohteen saavutettavuus	Kohteiden saavutettavuus paranee, etenkin kohteissa, joihin ei pääse reittiliikenteellä
	Matkakokemus	Yksilöllisten palveluiden löydettävyyden paraneminen
	Koettu tilaamisen/ostamisen helppous	Sovellus, jolla voi etsiä varata ja maksaa erilaisia venekyytejä
	Tiedon löydettävyyden	Tieto eri palveluntarjoajien vesikyydeistä ja merellisistä elämyksistä samasta paikasta
	Kokonaiskustannukset yksilölle/ matkaseurueelle	Riippuu palvelusta. Lähtökohtaisesti venekyyti on kalliimpi kuin lautta
	Yhden luukun periaate (liikkuminen & matkailu)	Vesiliikenne ja elämykset samassa sovelluksessa
	Matkaketju, eri palveluiden integraatio	Suunnitelmissa sisällyttää tulevaisuudessa laajempi kulkumuotojen ja palveluiden integraatio

Organisaatio	Asiakasmäärät	Lisääntynyt tietoisuus palveluista ja tarjoaman kasvattaminen voivat lisätä asiakasmääriä
	Tuotto/liikevaihto	Mahdollinen asiakasmäärien kasvu lisää liikevaihtoa
	Liikkumispalvelun vaikutus matkakohteen valintaan	Mahdollistaa pääsyn kohteisiin, joihin ei ole lautta-/reittiliikennettä
	Toiminnan tehostaminen	Alustan automatisointi ja hallinnointityökalut palveluntarjoajille voivat tehostavaa toimintaa
	Tiedon jakaminen	Sovelluksen avulla tieto kulkee asiakkaiden ja palveluntarjoajien välillä
	Organisatoriset muutokset/ muutokset vastuissa	Boutille siirtyy osittain myynti, markkinointi ja liputus palveluntarjoajilta
	Yhteistyö arvoketjussa	Palveluiden integraation myötä yhteistyö kasvaa
Yhteiskunta	Palveluiden esteettömyys/ esteettömien palveluiden osuus	Osa venepalveluista on esteettömiä. Kaikissa kohteissa ei ole laituria.
	Palveluiden saavutettavuus (liikkuminen, matkailu)	Matkailupalveluiden saavutettavuus paranee vesiteitse saavutettavissa kohteissa

TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT

Tavoitteena on tulevaisuudessa palvella laajempaa yleisöä tarjoamalla myös muita kulkumuotoja ja elämyksiä a:sta b:hen. Reittiliikenne tulee olemaan automatisoitua, ja Boutin kautta paikanvarausmahdollisuus on niihin lauttoihin, joihin yleensäkin voidaan paikkavarauksia tehdä. Reittiliikenteessä hinta on sama kuluttajalle riippumatta ostaako lipun Boutin kautta tai suoraan toimijalta. HSL:n transaktiokulut tekevät joukkoliikennelippujen välittämisestä tappiollista, mikä estää pääkaupunkiseudulla joukkoliikenteen integraatiota Boutin palveluun.

Vesillä liikkumispalveluiden tarjoaminen on haastavampaa kuin maalla, sillä vesiliikenteen pysäkeistä (laiturit, satamaterminaalit jne.) ei ole olemassa yhtenäistä tietokantaa. Vesiliikenteen digitalisointi on käynnissä, mutta edelleen reittejä piirretään käsin tai ohjataan julkisille kulkuyhdistelmille.

Vesiliikenne on murroksessa, ja mahdollisuudet ovat merkittävät. Vesiväyliä hyödynnetään yhä enemmän, ja vesiliikenne sähköistyy. Palvelun kehittämistä on edistänyt hyvä kaupunkiyhteistyö ja Suomen kokeilukulttuuri. Vesiliikenteen palvelu voi ratkaista ruuhkia ja tuoda uusia tapoja kokea kaupunki mahdollistaen samalla kohtaamisia. Saaristoalueella Visit Turku Archipelagon perustaminen on positiivinen asia, joka vahvistaa saaristobrändiä. Lisäksi saaristossa on riittävästi toimijoita, mikä mahdollistaa riittävän palvelutarjonnan alueella.

Bout tähtää globaali toimijaksi, keskittyen aluksi Eurooppaan. Kesällä 2024 alkaneessa Pariisin palvelussa on aikataulutettuja reittejä, lipunostomahdollisuus, ja a:sta b:hen matkaketjuja sekä elämyksiä varten paketoituja jokiajeluita.

3.2 Saariston asiakasprofiilit

FIT ME! hankkeen yhteiskehittämisen lähtökohdaksi tuotettiin erilaisia asiakasprofiilaita julkisia liikkumisen palveluita käyttävistä matkailijoista. Ensimmäisen vaiheen yleiset asiakasprofiilit tuotettiin hankkeen Co-Creation vaiheen aikana ja ne esittivät yhden yleisluontoisen asiakasprofiilin Saariston kansainvälisestä matkailijasta. Tarkennetut Saariston kansainvälisen matkailijan asiakasprofiilit tuotettiin Vesiliikennekäyttötapausten työvälineeksi. Profiilit muodostettiin eri lähteistä kerätystä saaristomatkaailun sekä Suomeen suuntautuvan kansainvälisen matkailun asiakastiedoista. Kerätyt näkemykset vahvistettiin

hankkeessa mukana olleiden pilottialueen toimijoilla. Tiedoista koostettiin kolme potentiaalisen ulkomaalaisen asiakkaan profiilia.

Kuva 1. Saariston kansainvälisen matkailijan yleisprofiili.

ATSUKO KITANO

KUKA?

29-vuotias opettaja Osakasta, Japanista. Työskentelee yksityisessä kielikoulussa ja asuu yhdessä vanhempiensa kanssa. On kiinnostunut vieraista kulttuureista ja vapaa-ajallaan tutustuu niihin eri tavoin, seuraa esimerkiksi aktiivisesti eurooppalaisia lifestyle-blogeja. Ollut opiskeluaikana vaihdossa Ranskassa. Suomalainen ja skandinaavinen design kiinnostaa sekä Muumit.

MITÄ?

Matkustaa samanhenkisten ystäviensä kanssa viiden naisen ryhmässä heinäkuussa tapaamaan muumeja Naantaliin ja viikoksi Suomeen. Lentävät suoralla lennolla Helsinkiin ja ovat varanneet ensimmäisen yön Turkuun. Muumien lisäksi ovat kiinnostuneet tutustumaan Turun saaristoon, josta ovat varanneet majoituksen. Toivovat löytävänsä opastettuja kierroksia suomalaiseen elämäntyyliin, sillä kaupunkilaisina ovat hieman epävarmoja liikkumaan luonnossa. Eivät halua extreme-luontokokemuksia vaan rauhallisia mielenmaisemia.

MIKSI?

Tutustuminen itseä kiinnostaviin asioihin, uudet kokemukset sekä myös ammatillinen kehittyminen kielenopettajana.

Kuva 2. Profiili 1: Ruotsalainen nuoriaikuinen.

SAGA HOLMSTÉN

KUKA?

30-vuotias rekrytointiasiantuntija henkilöstövuokrausyrityksessä. Sinkku, asuu Tukholman alueella. Arjessaan viettää aikaa ja harrastaa ystäviensä kanssa, esimerkiksi käy ulkona syömässä usein, kuntoilee ja käy erilaisissa tapahtumissa. On kiinnostunut kulttuurista, erityisesti teatteri lähellä sydäntä. Terveelliset elämäntavat ja puhdas ruoka kiinnostavat.

MITÄ?

Matkustaa ystäväporukalla Turkuun laivalla loppukesästä, jossa viettävät yhden päivän ja yön kaupungin kulttuuritarjontaan tutustuen: mm. Wäinö Aaltosen museo ja Aboa Vetus & Nova. Illallistavat ravintola Kaskiksessa ja ovat vuokranneet yhteisen Airbnb-asunnon keskustasta. Turusta siirtyvät bussilla Pärnäisiin, mistä jatkavat yhteysalus Baldurilla Utöhön tarkoituksenaan toteuttaa saaristohyppelyä eri saariin. Ovat kiinnostuneet tutustumaan paikalliseen ruokaan, erilaisiin kulttuurikohteisiin ja saunomaan, mutta eivät ole suunnitelleet reissua kovin tarkkaan etukäteen.

MIKSI?

Suomi lähikohteena on alkanut kiinnostaa pandemian jälkimainingeissa ja sinne on helppo matkustaa. Suomalaisen kulttuurin erilaisuus verrattuna ruotsalaiseen kiinnostaa ja toisaalta saariston ruotsinkielisyys tekee matkustamisesta helppoa. Ystäväporukan on helppo matkustaa lähikohteeseen pitkäksi viikonlopuksi. Hyvät paikat somekuville tärkeitä sekä paikallisuuteen tutustuminen kohteen asukkaita kunnioittaen.

Profiilin 1 ruotsalainen nuoriaikainen on iältään noin 25-vuotias sinkku. Hän matkustaa kaveriporukassa ja on kiinnostunut erityisesti kulttuurista ja ruuasta.

Kuva 3. Profiili 2: Saksalainen pyöräilijä pariskunta.

JONAS MEIER & SIMON GRAF

KUKA?

50+-vuotias sveitsiläinen pariskunta Baselista. Jonas toimii paikallisen hotellin markkinointi- ja asiakokemuspäällikkönä ja Simon on omaa vastaanottoaan pitävä naturopaatti eli kokemuslääketieteen asiantuntija. Vapaa-ajallaan pariskunta harrastaa intohimoisesti retkipyöräilyä ja luontokuvausta. Matkaillessa hakevat kohteita, joissa rakkaat harrastukset ovat yhdistettävissä.

MITÄ?

Saapuvat lautalla Helsinkiin, mistä jatkavat junalla Turkuun. Suunnitelmassa on kiertää Pieni Rengastie Naantalin suunnasta aloittaen ja ovat varanneet majoitukset etukäteen. Etsivät matkan aikana vinkkejä taukopaikoista ja kuvauksellisista kohteista. Yöpymispaikoissa etsivät makuelämyksiä sekä mahdollisuuksia kokea paikallista kulttuuria toiminnallisesti.

MIKSI?

Haluavat kokea "pehmeitä seikkailuja" ja löytää parhaat kuvauskohteet pyöräilyreittiensä varrella. Arvostavat laatua majoituksen ja ruokailun osalta. Tutustuminen kohdemaan kulttuuriin tekemisen, esim. liikunta tai kokkaaminen, kautta.

Profiili 2 esittelee keski-ikäinen, pyöräilyä intohimoisesti harrastavan pariskunnan. Pariskunta on kotoisin Saksasta. Matkaltaan he odottavat uusia elämyksiä ja haluavat kokea saariston aitoa paikallisuutta.

Kuva 4. Profiili 3: Japanilainen perhe.

PERHE YAMADA

KUKA?

Sapporon suurkaupunkialueella asuva Yamadan perhe, äiti Emiko (45), isä Hiroto (47) sekä 12-vuotias tytär Riko. Emiko työskentelee suurehkon kosmetiikkayrityksen markkinointiosastolla ja Hiroto on suuryrityksen ylemmässä keski johdossa pitkää päivää tekevä salaryman. Arjessa vanhemmilla ei ole aikaa harrastaa. Riko harrastaa pianonsoittoa.

MITÄ?

Matkustavat viikoksi Suomeen. Lentävät suoralla lennolla Helsinkiin, mistä siirtyvät bussilla Nauvoon, missä majoittuvat. Ovat hakeneet inspiraatiota matkailublogeista ja paikallisten tubettajien kanavilta, joissa ovat esimerkiksi nähneet idyllisiä kuvia Nauvon vierasvenesatamasta. Tavoitteena on tutustua opastetusti ympäristöön, sillä kaupunkilaisina ovat hieman epävarmoja liikkumaan luonnossa. Eivät etsi extreme-kokemuksia, vaan rauhallisia mielenmaisemia.

MIKSI?

Matkustavat Suomeen, koska haluavat lomaltaan rahoittumista ja Muumien kotimaan ainutlaatuinen luonto ja saaristo kiinnostavat. Rauhoittuminen ei kuitenkaan tarkoita oleilua, vaan kulttuuriin ja luontoon tutustumista erilaisessa ympäristössä. Ovat kiinnostuneet myös suomalaisesta muotoilusta.

Kolmannessa profiilissa on kuvattu japanilainen perhe. Perhe on kiinnostunut suomalaisesta kulttuurista erityisesti Muumien kautta. He etsivät mielenmaisemiaan Muumien kotimaasta opastetusti ja tehokkaasti.

3.3 Saariston kesäkisa: Saariston seikkailijat

Kesällä 2023 järjestettiin Saariston kesäkisa, jossa etsittiin julkista liikennettä käyttäviä seikkailijoita. Kilpailuun valittiin 20 osallistujaa tai ryhmää, jotka edustivat erilaisia asiakasprofileja, kuten perheitä, nuoria aikuisia ja pyöräilijöitä. Kilpailun tavoitteena oli kerätä tietoa matkan suunnittelusta ja toteutuksesta, edistää matkailuliikkumisen kestävyttä, löytää vaihtoehtoisia reittejä rengasreiteille sekä vähentää yksityisautoilua ja jakaa kävijämääriä laajemmin. Osallistujat saivat käyttöönsä Matkahuollon alennuskoodin ja seikkailusta kertovan aineiston palauttamisen osallistujat palkittiin Saaristo-lahjakortilla.

Osallistujien tuli tehdä matkansa 22.6.2023–31.8.2023 välisenä aikana. Heitä pyydettiin raportoimaan matkansa valitsemallaan tavalla. Raporteissa ohjattiin kiinnittämään huomiota matkanteon sujuvuuteen ja mahdollisiin ongelmiin. Kokemuksia toivottiin koko matkalta, mukaan lukien suunnitteluvaihe.

Kesäkisaan osallistui lopulta yhdeksän seikkailijaa, jotka olivat pääosin liikkeellä kaksin tai yksin, lukuun ottamatta yhtä isompaa ryhmää. Mukana oli ystävyksiä, pariskuntia, yksi harrastajaporukka sekä äiti teini-ikäisen lapsensa kanssa. Yleisin matkan kesto oli kolme päivää, ja yleisimmät kulkuvälineet olivat auto ja pyörä. Useampi osallistuja mainitsi, että reitti olisi ollut täysin mahdollon toteuttaa julkisilla liikennevälineillä, ja pyöräilijöiden kohteina olivat usein rengasreitit.

Matkakohteet ja reitit vaihtelivat suuresti. Kolmen päivän matkoilla vierailtiin esimerkiksi Velkuan maassa, Livonsaareissa, Ahvenanmaan Jurmossa ja Brändössä sekä Kustavissa. Yhden päivän reitteihin kuului Turku-Parainen-Nauvo-Turku, kun taas pidemmät, kolmen päivän reitit saattoivat kulkea Harjavallasta Euran, Kaarinan, Paraisen, Nauvon, Korppoon, Salon, Hangon, Tammisaaren ja Espoon kautta. Jotkut reitit olivat vieläkin pidempiä, kuten viiden päivän matka Kokkolasta Tampereen kautta Turkuun.

MATKAN SUUNNITTELU

Matkan suunnittelu osoittautui monille haastavaksi, erityisesti alueeseen perehtymättömille. Tiedon puutteellisuus ja vaikea löydettävyys vaikuttivat matkan sisältöön, ja hallinnolliset rajat sekä luotettavuuden tuntu aiheuttivat päänvaivaa. Esimerkiksi Vuosnaisista kulkevan Viggen-lautan aikataulujen selvittäminen oli hankalaa, ja monet nettisivut olivat sekavia tai käännetty huonosti.

Tietoa haettiin monista eri lähteistä, kuten kohteiden ja alueiden (esim. rengastie.fi, visit-sivustot, kuntien Facebook-sivut), matkailun ja liikkumisen palveluiden tarjoajien omilta sivuilta (esim. saaristolautat.fi, vitharun.fi, VR, peterzens.fi, livonsaericamping.fi, Bookings.com, Airbnb) sekä harrastesivuilta (OutdoorActive). Ehdottomasti suosituimmaksi tiedonhakuvälineeksi nimettiin Google. Itsenäisten verkkohakujen lisäksi tietoa haettiin soittamalla suoraan toimijoille ja palveluntarjoajille.

Matkan suunnittelu osoittautui monille alueeseen perehtymättömille työlääksi. Tiedon puutteellisuus ja vaikea löydettävyys vaikuttivat merkittävästi matkan sisältöön, esimerkiksi pyörästä tai julkisista liikennevälineistä autoon vaihtaminen tai kohteen vaihtaminen oli haastavaa. Tietojen esittäminen paikallisaluehallinnollisten rajojen ehdoilla ja luotettavuuden tunnun puute aiheuttivat myös päänvaivaa. Matkan suunnittelu oli siis monivaiheinen ja vaati paljon aikaa ja vaivaa, mutta lopulta osallistujat saivat tarvittavat tiedot ja pystyivät suunnittelemaan matkansa saaristoon.

MATKAKOKEMUKSET

Matkan aikana lähes kaikki osallistujat olivat pääosin tyytyväisiä kokemuksiinsa. Lautat ja yhteysalukset vaikuttivat merkittävästi kokemuksiin, ja kiireen tuntu sekä kilpa-ajo olivat yleisiä tuntemuksia. Matkat tarjosivat irtioton arjesta, mutta pyöräily huonokuntoisilla ja kapeilla teillä oli koettu stressaavaksi. Pyöräilyopasteet vaihtelivat huonoista hyviin, ja turvallisuus sekä vastuullisuus olivat usein näkymättömiä. Paikallisten tarinoiden ja erikoisuuksien esiin nostaminen koettiin tärkeäksi.

Kokemuskuvauksissa yhdessä raportissa pohdittiin, että vaikka alueella olisi kehittymismahdollisuuksia, se vaatisi koko alueen yrittäjiltä ja infrastruktuurilta paljon muutoksia. Saariston asukkaat elävät omaa elämäänsä eivätkä muuta toimivia tapoja turistien takia. Kuitenkin isot ulkomaalaiset turistimassat voisivat houkuttaa tekemään uudistuksia, kunhan vanha ja perinteinen säilytetään. Turisteille elämys voi olla se, mikä paikallisen silmissä näyttää vanhalta.

Kokemuskuvausten mukaan rengasreitit uniikit myyntiargumentit ja matkailijan houkuttelu jäivät monille epäselviksi. Reitin esittely nettisivulla perustui hallinnollisiin rajoihin ja kuntiin, mutta matkailijalle tärkeimmät asiat eivät nousseet esiin. Tämä teki reitistä ennen matkaa sekavan, ja osin sellaiseksi se jäi matkan jälkeenkin.

Muita huomioita olivat julkisilla liikennevälineillä matkustamisen mahdottomuus tai korkeat kustannukset, mikä johti siihen, että osa ilmoittautuneista jätti osallistumatta. Matkan suunnittelun haasteet saivat osan ottamaan yhteyttä tutkijoihin, ja kisan ohjeistus olisi vaatinut tarkennusta.

Kehitysehdotuksina esitettiin viikoittaisten tapahtumien järjestämistä, kuten opastettuja veneretkiä, kalastustarinoita, maatilavierailuja, ruokakursseja ja käsityömarkkinoita. Lisäksi ehdotettiin yhden selkeän nettisivun luomista, jossa kaikki tarvittava tieto olisi saatavilla. Ajantasaisen tiedon saatavuus eri kielillä, digitaaliset kartat vaihtoehtoisista reiteistä ja palveluista sekä palveluntarjoajien nettisivujen ja varausjärjestelmien parantaminen olivat myös tärkeitä kehitysehdotuksia.

Lähteet

ELY-keskus 2024c. Viitattu 21.11.2024. Saatavilla: <https://www.ely-keskus.fi/maantielauttaliikenne>

ELY-keskus 2024d. Viitattu 21.11.2024. Saatavilla: <https://www.ely-keskus.fi/joukkoliikenne>

ELY-keskus, 2024a. Saaristoliikenne. Viitattu 20.11.2024. Saatavilla: <https://www.ely-keskus.fi/saaristoliikenne>

ELY-keskus, 2024b. ELY-keskusten liikenteen tehtävät. Viitattu 21.11.2024. Saatavilla: [https://www.ely-keskus.fi/ely-keskusten-liikenteen-tehtavatLaki liikenteen palveluista 24.5.2017/320](https://www.ely-keskus.fi/ely-keskusten-liikenteen-tehtavatLaki%20liikenteen%20palveluista%2024.5.2017/320)

Laki saariston kehityksen edistämisestä 494/1981

Lusikka, T., Hakkarainen, M. & Vestinen, J. (toim.) (2025). Matkailuliikkumisen tulevaisuus ja kehittäminen – Tulosraportti: FIT ME! Foreign Individual Travelers' Hospitality and Mobility Ecosystem.

LVM. 2016. Saariston liikennepalvelujen kehittäminen etenee. TIEDOTE 17.11.2016. Saatavilla: <https://lvm.fi/-/saariston-liikennepalvelujen-kehittaminen-etenee-912266>

MMM 2024. Saaristoasian neuvottelukunta. Viitattu 21.11.2024. Saatavilla: <https://mmm.fi/sank>

Tuominen, T. 2021. Reittiopas helpottaa joukkoliikenteen käyttöä sekä tukee vastuullista liikkumista. Teoksessa Kunnavirta, A. & Tuominen, T. (toim.) 2021. Askelia kohti ilmastoystävällistä liikennettä ja liikkumista Turun seudulla. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 277. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Valtioneuvosto 2017. Saaristoliikennettä koskevat asetukset. LVM052:00/2016 SÄÄDÖSVALMISTELU. Saatavilla: <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=LVM052:00/2016>

YLE. 2017. Tienkäyttömaksut tyrmättiin, mutta saaristoliikenne saattaa tulla pian maksulliseksi. Uutinen 26.1.2017. Saatavilla: <https://yle.fi/a/3-9425930>

Lopuksi

Kiitämme saariston pilottialueen hanketoimijoita sekä laajaa sidosryhmäjoukkoa, joka on osallistunut hankkeen toimenpiteisiin. Saariston saavutettavuus ja matkailuliikkumisen ratkaisujen tarve on kiistanaton alueen matkailuelinkeinolle. Aluetoimijoiden aktiivinen työ toimintamallien, uusien palveluiden ja teknisten ratkaisujen kehittämiseksi on ollut korvaamatonta. Toivomme, että hanketulokset auttavat edistämään matkailuelinkeinoa ja matkailuliikkumista menestyksekkäästi kohti tulevaisuuden saaristoa.

